

Asia: VN/32853/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) pitää luonnoksen tavoitteita erittäin kannatettavina ja osoittaa myös kiitokset hallitusohjelman kirjausten huomioimisesta.

Alkutuottajan asemaa, ketjun tasapuolista tulonjakoa pitää vahvistaa ja neuvottelujen osapuolten neuvotteluvoiman tasapainoa on edistettävä. On ilmeistä, että maataloustuottajien heikot tulot johtuvat monelta osin elintarviketeollisuudenkin haasteista neuvotteluvoimassa kauppaan päin.

2. Huomiot esityksen vaikutuksista

2.1 Yksityiset merkit (PL) – elintarvikeyritysten omat brändimerkit

Suomessa on merkittävästi pienemmät yksityisten merkkien (Privet Lebel, PL- tuotteet) tuotteiden ulosmyyntihinnat kuin elintarvikeyritysten omien brändien ulosmyyntihinnat. Tämä vaikuttaa ristiriitaiselta, koska on yleisesti tiedossa, että kauppa ostaa jokseenkin samalla hinnalla niin PL-tuotteen kuin brändituotteen. Tämän vaikutus määräävään markkina-asemaan, markkinahintoihin ja tuotevalikoimaan olisi hyvä tutkia lain voimaantultua vielä perusteellisesti, koska tämä vääristää kauppaa ja suosii kaupan omia tuotemerkkejä kuihduttaen elintarvikeyritysten omien brändien tuotteiden kysyntää.

2.2 Elintarvikkeiden hintojen määräytyminen

Hintojen tulisi olla sidottu indeksiin, eikä neuvottelujen tuloksena perustuviin sopimukseen ja tämä olisi hyvä kirjata myös lakiin, sillä KD:lle on keskeistä, että alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyy nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Maatalouden on oltava kannattavaa yritystoimintaa kaikkialla Suomessa, kestävää tuotantotavoiltaan, ekologista ympäristövaikutuksiltaan ja oikeudenmukaista tulonjaoltaan, jolloin se toteuttaa myös kestävän talouden, lähiruoan, omavaraisuuden ja huoltovarmuuden tavoitteet.

2.3. Julkisten hankintojen kohdentaminen erityisissä markkinatilanteissa

Julkisten hankintojen kohdentamiseen mahdollisten hintakriisien tilanteissa (esimerkkinä jauhelihan saatavuus) on kiinnitettävä huomiota, ettei elintarvikkeiden saatavuus viivästyisi ja hinnat jäykistyisi liian pitkäksi ajaksi paikoilleen.

2.4. Kestävien tuotanto-olosuhteiden elintarvike – uusi pykälä Elintarvikemarkkinalakiin

Ostajan vaatimukseen tuotanto-olosuhteista tai tuotantoeläinten kohteluun on myös kiinnitettävä huomiota. Kestävästi tuotetut raaka-aineet ovat suomalaisen maatalouden, elintarviketeollisuuden ja kaupan jalokivi. Sitä ei saa hintojen paineperusteilla rapauttaa.

Myös ulkomailta tuotavien elintarvikkeiden osalta edellytettäisiin sama tuotantotapoja koskeva vaatimus. Silloin tuontituotteet olisivat samalla viivalla kotimaisten elintarviketuottajien kanssa.

Ehdotamme, että Elintarvikemarkkinalakiin lisätään uusi pykälä, joka käsittelee tuotantotapoja, jotka ovat Suomessa laittomia.

3. Huomiot luvusta suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ei huomioita

4. Muut huomiot perusteluista

Ei huomioita

5. Huomiot 1 §:stä Soveltamisala säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita

6. Huomiot 1 a §:stä Säännökset, joita sovelletaan riippumatta muutoin sovellettavasti laista säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita

7. Huomiot 1 b §:stä Lain tarkoitus säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita

8. Huomiot 2 §:stä Määritelmät säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita

9. Huomiot 2 e §:stä Kaupalliset kostotoimet säännöskohtaisine perusteluineen

Kilpailulaissa ei ole tehty tarvittavia muutoksia, joten tulee varmistaa, että tällä pykälällä elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltaa kasvatetaan riittävästi puuttua väärinkäytöksiin.

10. Huomiot 3 a §:stä Neuvottelut poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta säännöskohtaisine perusteluineen

Kustannusten nousu pitää pystyä nopeammin korjaamaan markkinoilta. Venäjän hyökkäyssota Venäjälle osoitti käsittämättömällä tavalla, kuinka kauppa ei suostunut riittävän nopeasti korjaamaan sopimuksia. Maatalous ja elintarviketeollisuus teki kovia tappioita. Tämä pykälän 3 a pitää toimia nopeana keinona poikkeuksellisissa kustannusten nousuissa. Pykälässä 3 a § tulee kiinnittää myös huomio julkisen sektorin ja food service- sekä tukkukanavien vastuuseen muuttaa hintoja, koska siellä toiminta on osoittautunut vuoden 2022 kriisissä erittäin vastuuttomaksi.

Kaiken kaikkiaan poikkeuksellisessa kustannusnousujen tilanteessa kaupan, julkisen hankkijan sekä food servicen toimintaa pitää tarkastella ankaran vastuun näkökulmasta, koska tosiasiallisesti nämä toimijat ovat ainoat, jotka pystyvät varmistamaan riittävän tulonmuodostuksen ruokaketjuun.

11. Huomiot 4 a §:stä Neuvotteluvoiman väärinkäyttö säännöskohtaisine perusteluineen

Hintojen tulisi olla sidottu indeksiin, eikä neuvottelujen tuloksena perustuviin sopimukseen, jossa toisella osapuolella on ylivoimainen neuvotteluvoima ja tämä olisi hyvä kirjata myös lakiin, sillä KD:lle on keskeistä, että alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyy nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Maatalouden on oltava kannattavaa yritystoimintaa kaikkialla Suomessa, kestävää tuotantotavoiltaan, ekologista ympäristövaikutuksiltaan ja oikeudenmukaista tulonjaoltaan, jolloin se toteuttaa myös kestävä talouden, lähiruoan, omavaraisuuden ja huoltovarmuuden tavoitteet.

12. Huomiot 4 b §:stä Kielto edellyttää tiettyjä tietoja säännöskohtaisine perusteluineen

Ketjussa pitää saada korvaus kaikelle vastuullisuustyölle ja muulle lainsäädännön ylittävälle toiminnalle. Tätä pykälää (4 b §) on tarkistettava niin ettei ostava taho voi edellyttää mitään

ylimääräistä dataa, ellei se maksa lisätoimista lisähintaa joko jo olemassa oleville lisille tai luomalla uudet hintalisät uusille toimille.

13. Huomiot 4 c §:stä Ostajan tuotemerkin suosimisen kiellon säännöskohtaisine perusteluineen

Omien tuotemerkkien suosimisen kiellossa pitää olla myös hinnoitteluun liittyvä kiellon. PL-tuotteet ja brändit ovat muissa EU-maissa jokseenkin saman hintaisia, joten myös hinnoittelu pitäisi olla osa tämän pykälän toimivaltuutta elintarvikemarkkinavaltuutetulle.

14. Huomiot 5 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutettu ja 7 §:stä valvonta säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita.

15. Huomiot 10 §:stä Huomautus, 11 §:stä Julkinen varoitus ja 11 a §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun asettama kiellon säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita.

16. Huomiot 11 b §:stä Markkinaoikeuden asettama kiellon ja 12 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeus hakea markkinaoikeudelta kiellon määräämistä säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita.

17. Huomiot siirtymäsäännöksestä

Ei huomioita.

18. Huomiot 12 a §:stä seuraamusmaksu ja 13 b §:stä Viranomaisten välinen tietojenvaihto säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita.

19. Huomiot Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta säännöskohtaisine perusteluineen

Ei huomioita.

Kärki Ella
Suomen KD ry:n Maa- ja metsätaloustyöryhmä - Suomen
Kristillisdemokraatit / Maa- ja metsätalouspolittinen työryhmä